

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Margo Meijer	Datum	14 oktober 2022
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	10524443
E-mail	Margo.meijer@utrecht.nl	Onderwerp	Stedelijke sturing op groei in balans
Bijlage(n)	1	Beleidsveld	Ruimtelijke Ordening

Geachte leden van de raad,

Dagelijks werken we aan de toekomst van Utrecht, een toekomstbeeld gebaseerd op de door uw raad vastgestelde RSU2030 (2016). Daarin heeft uw raad gekozen voor een gezonde groei van onze stad. In 2021 is in de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 (RSU2040) verder uitgewerkt wat gezonde groei betekent, namelijk: dat de groei van het aantal woningen en arbeidsplaatsen gepaard gaat met de groei van groen, duurzame mobiliteit en energie en maatschappelijke voorzieningen. Dit noemen wij: groeien in balans.

De RSU2040 is het ruimtelijk koersdocument binnen de Omgevingsvisie Utrecht. De Omgevingsvisie bestaat daarnaast uit de Nota Gezondheid voor iedereen – volksgezondheidsbeleid 2019-2023, en het Koersdocument Leefbare stad en maatschappelijke voorzieningen. Want Utrecht wil een stad zijn voor iedereen. Een stad waar iedereen kan wonen, werken, leren en ontspannen. Waarin de gebouwde omgeving en de openbare ruimte uitnodigen om elkaar te ontmoeten en contact met elkaar te hebben. De RSU2040 beschrijft onze ruimtelijke strategie om de ontwikkeling van de stad in goede banen te leiden. We doen dit door in te zetten op binnenstedelijke verdichting en het realiseren van enkele nieuwe stedelijke knooppunten. Zo grijpen we de groei van de stad aan als kans om de sociale en fysieke kwaliteit van de stad verder te verbeteren en kwaliteit toe te voegen. Het Coalitieakkoord [“Investeren in Utrecht: kiezen voor gelijke kansen, betaalbaar wonen en klimaat” \(2022-2026\)](#) bestendigt de RSU2040 als onze ruimtelijke koers, en voegt daaraan toe: groei is geen doel op zich, als we groeien doen we dat in balans. Utrecht moet een leefbare, betaalbare, duurzame en gezonde stad zijn én blijven, voor de bestaande en nieuwe Utrechters. Leefbaarheid, kwaliteit en inclusiviteit staan hierbij voorop. De RSU2040 blijft onze leidraad waarbij balans het sleutelwoord is voor de bestaande én groeiende stad. Sturen op balans op stad- en wijkniveau vraagt om bewuste afwegingen tussen groei, leefbaarheid en kwaliteit. We zien tegelijkertijd dat de ruimte en financiële middelen beperkt zijn, en de ruimtelijke opgaven steeds complexer worden. Om ruimte en middelen optimaal in te zetten is sturing op de stedelijke vraagstukken nodig. Zodat Utrecht in balans kan groeien.

In deze brief lichten we toe hoe we de stedelijke sturing stapsgewijs verder willen verbeteren, welke instrumenten en processen we daarvoor (door)ontwikkelen, en wanneer we u daarover verder informeren. We blijven ondertussen natuurlijk wel doorwerken aan de toekomstige plannen en projecten om de RSU2040 te realiseren.

Stedelijke sturing noodzakelijk

In het [MPR2022](#) zijn de eerste stappen gezet om de realisatie van de RSU-ambities te monitoren, en daarmee gerichte bijsturing mogelijk te maken. In dit MPR is globaal in beeld gebracht hoe de opgaven ervoor staan ten opzichte van de ambities richting 2040 (RSU). Hierbij constateerden we dat we de randvoorwaarden voor groeien in balans nog beter op orde moeten en kunnen krijgen. Op basis van de huidige programmering groeien we namelijk nog niet in balans. Extra inspanning is nodig om groen, werklocaties, maatschappelijke voorzieningen en energievoorzieningen voldoende te laten meegroeien met de groei van het aantal woningen in de stad.

Tegelijkertijd zijn de beschikbare ruimte en financiële middelen beperkt. Dit vraagt scherpe keuzes van college en raad. Om deze keuzes weloverwogen te kunnen maken, streven wij ernaar om de afwegingen vanuit ruimtelijke- en sociale opgaven transparant en in samenhang in beeld te brengen door te monitoren en te kunnen bijsturen als dit nodig blijkt. Dit verstaan wij onder stedelijke sturing, met als doel: de ontwikkeling van de stad in de komende decennia in goede banen te leiden.

Het kader voor stedelijke sturing

De Omgevingsvisie Utrecht beschrijft de [koers](#) van de stad voor de periode tot 2040. De RSU2040 is het ruimtelijke koersdocument binnen de Omgevingsvisie, en beschrijft de ruimtelijke ambities voor de stad als geheel en voor deelgebieden op hoofdlijnen.

Na vaststelling van de RSU2040 en in aanloop naar het coalitieakkoord hebben wij duidelijk de signalen van de stad gehoord over de ontwikkeling en de toekomst van onze stad. Het gevoel van trots voor onze stad overheerst, maar er zijn ook zorgen over de toekomst en op welke manier we de RSU echt gaan realiseren. Het is belangrijk een stad voor iedereen te blijven en de groei van de stad juist ook ten goede te laten komen aan de buurten waar dat niet vanzelf goed gaat. Daarom zijn in het coalitieakkoord accenten aangebracht op de ruimtelijke koers van de stad. Deze accenten worden samengevat in een oplegger op de RSU2040. In de oplegger nemen we ook de meest recente inzichten uit lopende onderzoeken op, zoals de gebiedsonderzoeken UNed die samen met het Rijk en regio worden uitgevoerd. De oplegger RSU wordt eind Q4 gedeeld met uw raad. De RSU2040 met de oplegger RSU vormen samen het ruimtelijk kader voor de stedelijke sturing.

Samen bouwen aan de ruimtelijke ontwikkeling van Utrecht

Met de RSU2040 is op hoofdlijnen beschreven wat op stedelijk en gebiedsniveau nodig is. Dit vraagt de komende jaren verder uitwerking. De RSU bevat geen concrete en gedetailleerde ruimtelijke ontwerpen en programmering op wijk- en buurniveau. In onze reguliere processen werken we de koers verder uit. Zo hebben we voor de binnenstad, USP, Lunetten, Vleuten-de Meern en Zuidwest (Merwedekanaalzone, Kanaleiland en Transwijk) al uitwerkingen gemaakt in omgevingsvisies. Voor alle wijken gaan we de komende jaren deze tussenschaal tussen RSU en projecten uitwerken. Zo werken we op dit moment aan de omgevingsvisie Overvecht. Ook wordt de RSU geconcretiseerd in

thematisch beleid. Dit werken we de komende jaren gefaseerd uit in gesprek met de stad of wijk, met behulp van data en onderzoeken en in samenwerking met partners zoals de regio en het Rijk. De uitdaging waar we voor staan is om wendbaar te blijven en in te kunnen spelen op ontwikkelingen die van invloed zijn op de stad. Een aantal instrumenten en processen om te komen tot verdere uitwerking van de RSU lichten we hieronder toe. Dit zijn geen nieuwe stukken of nieuw beleid, maar een uitwerking van of aanvulling op bestaand beleid. In bijlage 1 zijn deze instrumenten en processen en hun onderlinge relatie schematisch weergegeven.

Instrumenten voor stedelijke sturing

We willen scherper in beeld brengen wat de kwantitatieve en kwalitatieve opgaven voor de verschillende deelgebieden in de stad zijn om op basis daarvan keuzes te maken waarop en wanneer te investeren. Hiervoor is verdere uitwerking en verfijning van de instrumenten en processen voor stedelijke sturing nodig.

De barcode RSU2040

De Utrechtse barcode, zoals beschreven in de RSU2040, is één van de belangrijke instrumenten voor sturing op de ruimtelijke- en sociale groei in balans. De barcode geeft de diverse functies weer die een gezonde stad nodig heeft in hun onderlinge kwantitatieve verhouding. Hij is samengesteld op basis van eerder vastgestelde beleidskaders en normen; daarmee vormt hij een richtsnoer bij gebiedsontwikkelingen. Op dit moment missen we nog een concrete vertaalslag van de stedelijke barcode naar de gebieden, wijken en buurten, waardoor de barcode nu niet 1-op-1 toepasbaar is op wijken en buurten met hun eigen kenmerken. Immers, niet iedere wijk is hetzelfde en wijken mogen ook verschillend zijn. Daarom werken we stapsgewijs aan de doorontwikkeling van de Utrechtse Barcode. De eerste stap is het scherper in beeld krijgen van een 0-meting van de huidige stad. Dit geeft gedetailleerd inzicht in hoe de barcodeverdeling van de stad er nu uit ziet. De 0-meting nemen we mee in het MPR 2023. Begin 2023 komen we bij u terug met het plan van aanpak op de stapsgewijze doorontwikkeling van de barcode.

Stedenbouwvisie

Naast de doorontwikkeling van de barcode, stellen we een stedenbouwvisie op. De stedenbouwvisie is een uitwerking van de RSU, specifiek gericht op de vraag: 'hoe zorgen we voor kwaliteit in een groeiende stad?'. De stedenbouwvisie zal een uitwerking bevatten van de woonmilieus in de RSU, de hoogbouwvisie (in concept met u gedeeld), en wordt gevuld op basis van gesprek met de stad. De stedenbouwvisie geeft handvatten om te sturen op kwaliteit, ruimtelijk en sociaal, en vormt daarmee een belangrijk instrument om kwaliteit, leefbaarheid en inclusiviteit te borgen in een groeiende stad.

In gesprek met Utrechters

De toekomst van de stad en de grote uitdagingen waar we deze periode voor staan, willen we samen met (toekomstige) Utrechters aanpakken. We gaan in 2023 in gesprek met (toekomstige) Utrechters om op te halen wat zij van Utrecht verwachten in termen van leefbaarheid en kwaliteit van hun (toekomstige) stad. Rekening houdend met de dilemma's zoals gebruik van ruimte en middelen. De uitkomsten van deze toekomstgesprekken benutten we onder meer voor de doorontwikkeling van de barcode en de op te stellen stedenbouwvisie. Wij willen Utrechters vragen mee te denken over ontwikkelingen in hun stad, wijk en buurt.

Vanaf oktober start het college weer met de 'Hoe gaat het met U(trecht)'-gesprekken. Dit zijn algemene brede gesprekken, zonder agenda, waarin alle collegeleden in wisselende samenstelling spreken met inwoners van Utrecht, om te horen wat er speelt in hun wijk. In deze gesprekken halen we de vragen op die nú spelen bij Utrechters.

Ook starten we dit jaar ook een kwalitatief inwonersonderzoek op onder een (representatieve) groep Utrechters met aanvullend verdiepende focusgroepensessies. Dit is een breed onderzoek op verschillende thema's van de gemeente. Tijdens dit onderzoek stellen we ook een aantal gerichte vragen aan Utrechters over hoe zij aankijken tegen stedelijke ontwikkelingen (denk aan verdichting, hoogbouw etc.).

De opgehaalde informatie uit de 'Hoe gaat het met U(trecht)' gesprekken en het kwalitatieve inwonersonderzoek gebruiken we voor de uitwerking van de aanpak voor de toekomstgesprekken die we in 2023 gaan houden. Deze gesprekken gaan specifiek over de ontwikkeling en de bijbehorende kwaliteit van de stad. We gaan deze raadpleging op verschillende aansprekende manieren doen, om zo'n divers mogelijke groep te betrekken. We betrekken niet alleen de huidige Utrechters maar ook mensen die graag in Utrecht willen wonen maar het nu niet kunnen. Daarnaast zoeken we naar manieren om juist ook gehoor te kunnen geven aan de grote groep Utrechters die de komende jaren in Utrecht geboren gaan worden, de komende jaren opgroeien en rond 2040 jongvolwassenen zijn. Het uitgewerkte plan hiervoor inclusief de vraagstelling verwachten wij begin 2023 gereed te hebben. De uitkomsten van deze raadplegingen benutten we onder meer voor de doorontwikkeling van de barcode en de op te stellen stedenbouwisie.

Samenwerking met Rijk en regio

Samenwerken met Rijk en de regio is noodzakelijk om de enorme groeiopgave en onze ambities uit de RSU te realiseren. Hiervoor hebben we in Utrecht Nabij de eerste stappen gezet en deze werken we samen steeds verder uit. Het gaat dan zowel om inhoudelijke overeenstemming over het ontwikkelperspectief als om financiële middelen. In het samenwerkingsverband UNed voeren we verschillende onderzoeken uit met de regiogemeenten, de provincie en het Rijk, die vervolgens zullen leiden tot gezamenlijke afspraken.

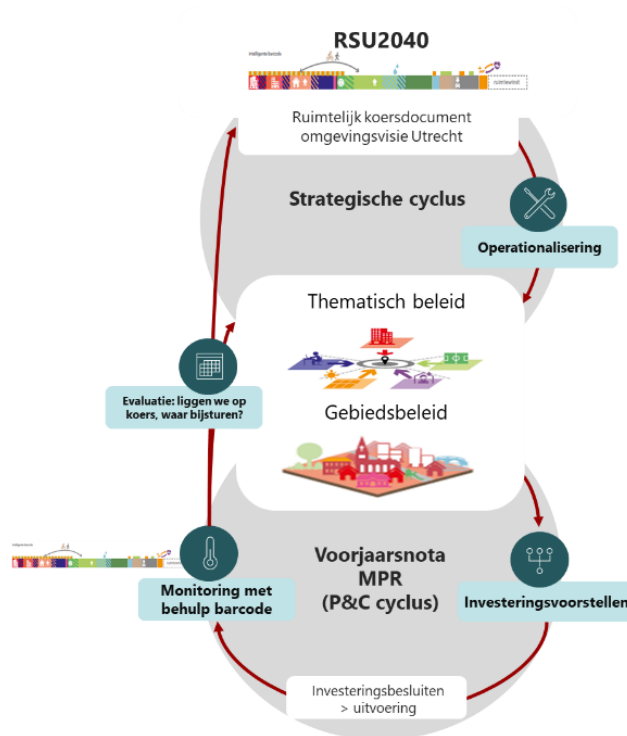
Bij het Bestuurlijk Overleg MIRT (november a.s.) maken we afspraken over verschillende vervolgonderzoeken om de condities voor verstedelijking scherper in beeld te krijgen, met veel aandacht voor de bereikbaarheidsopgave. Als onderdeel hiervan werken we toe naar een deal Wonen en Mobiliteit, waarin we versnellingsafspraken maken over de woningbouw voor de komende 3 tot 5 jaar, het woningbouwprogramma tot 2030, tijdelijke woningbouw en de benodigde eerste stap in de schaa sprong OV (Merwedelijn), andere noodzakelijke infrastructurele en mobiliteitsmaatregelen zoals mobiliteitshubs en fietsverbindingen, en zicht op een alternatief pakket voor de A27/Ring Utrecht.

Wij hebben u inhoudelijk bijgepraat over onze inzet richting het BO MIRT en de UNed gebiedsonderzoeken (11 november) tijdens de bijeenkomst op 6 oktober.

Monitoring en prioriteren via het MPR

De Omgevingsvisie Utrecht (de ruimtelijke koers in de RSU2040 en de twee koersdocumenten van Volksgezondheid en Maatschappelijke Ontwikkeling) vormt een goede basis voor de stedelijke ontwikkeling in de komende jaren en op langere termijn. De koers wordt concreet vertaald binnen de gebieden en thematische opgaven, mede op basis van de samenwerking Rijk-regio en het gesprek met de stad.

Uit de gebieden en thematische opgaven vloeien investeringsvoorstellen voort, die we opnemen in het Meerjaren Perspectief Ruimte (MPR). Het MPR wordt tegelijk met de Voorjaarsnota aan de raad aangeboden. Met bovengenoemde instrumenten en het gesprek met de stad professionaliseren we de sturing op samenhangende en transparante afwegingen, met groei in balans en kwaliteit als uitgangspunt.

Figuur 1: schematische weergave sturen en prioriteren

Het MPR is ook het monitoringsinstrument om te bepalen of we op koers liggen ten opzichte van de ambities in de RSU2040, waarbij gebruik wordt gemaakt van de (doorontwikkelde) barcode. Deze monitor vormt de basis voor bijsturing via investeringsvoorstellen in het daaropvolgende jaar. Deze cyclus is schematisch weergegeven in figuur 1.

De doorontwikkeling van het MPR verloopt stapsgewijs. Vorig jaar zijn de eerste stappen gezet in de sturing op “groei in balans” door toevoeging van een beschrijving per gebied van de opgaven op de onderdelen van de barcode. In 2023 nemen we de 0-meting van de barcode mee in de analyse in het MPR, ter aanscherping van de opgaven per gebied en geven we het MPR op een nieuwe manier vorm om de leesbaarheid te vergroten. Verdere ontwikkelingen in de barcode en stedelijke sturing zullen ook worden benut in het MPR. Op deze manier krijgen we nog beter overzicht en grip op het geheel van de ontwikkeling van de stad.

We zullen u regelmatig informeren en betrekken bij de uitwerking van de stedelijke sturing en de keuzes die hierin te maken zijn. Ondertussen werken we ook, samen met de stad, door aan de toekomstige plannen en projecten om Utrecht klaar te maken voor de toekomst. Utrecht

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

bijlage 1 – schematisch overzicht samenhang stedelijke sturing

